

Sosyal Bilimler
EKEV AKADEMİ
dergisi

Makalenin geliş tarihi: 08.12.2025
1.Hakem Rapor Tarihi: 17.12.2025
2.Hakem Rapor Tarihi: 18.12.2025
Yayına Kabul Tarihi: 01.02.2026
Yayın Türü: Araştırma Makalesi

eISSN:2148-0710 - pISSN:1301-6229

EĞİTİMDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONULU LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARIN EĞİLİMİ: SİSTEMATİK ANALİZ

Esra ER*-Abdulkhak Halim ULAŞ**

Öz

Bu araştırmada eğitim alanında iklim değişikliği konulu lisansüstü tezlerin eğilimlerini belirlemek amaçlanmıştır. Nitel yaklaşımla yürütülen çalışmada Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında (2015-2025) yılları arasında yer alan lisansüstü çalışmalar taranmıştır. Araştırmanın kapsamına dâhil edilen çalışmalar içerik analiziyle incelenmiş, bulgular sistematik bir biçimde ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla hazırlandığı üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğu, en fazla Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ana bilim dalının Fen Bilimleri Eğitimi bilim dalında hazırlandığı, çalışma sayılarında dalgalanmalar olsa da son yıllarında ciddi bir artış olduğu, lisansüstü çalışmaların en fazla yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı, lisansüstü çalışmaların büyük oranda Türkçe hazırlandığı, lisansüstü çalışmalara en fazla profesör unvanına sahip akademisyenlerin danışmanlık yaptığı araştırmaların genel olarak tek danışmanla yürütüldüğü, çalışma grubu olarak en fazla ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği, tespit edilmiştir. İçerik olarak iklim değişikliği konusunun sadece aktarılması gereken bir konu olarak görüldüğü; konunun öğretimine yönelik çeşitli yöntemlerin etkileri çalışılmakla birlikte kişiler üzerindeki endişe, güven, tutum, umut gibi duyuşsal etkilerini ya da konuyla ilgili bilgi düzeyi, farkındalık, kavram yanlışları gibi boyutların ele alındığı, görülmüştür. Yöntem olarak çalışmaların en fazla nicel yaklaşımlardan tarama desenine uygun yürütüldüğü, en fazla tercih edilen veri toplama aracının tutum ve davranış testi/ölçeği olduğu, en fazla yer verilen anahtar kelimelerin sırasıyla iklim değişikliği, küresel iklim değişikliği, çevre eğitimi, küresel ısınma, farkındalık, sosyal bilgiler, iklim değişikliği eğitimi olduğu tespit edilmiştir. Nitel ve nicel çalışmaların güçlü yönlerinin kullanıldığı karma araştırmalarla daha derinlemesine araştırmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Kanıt temelli derinlemesine araştırmaların sayısı artırılmalıdır. **Anahtar Kelimeler:** İklim değişikliği, Sistematik analiz, Eğilim araştırması, Eğitimde iklim değişikliği, Çevre eğitimi.

Trends in Postgraduate Research on Climate Change in Education: A Systematic Review Study **Abstract**

This study aims to determine the trends in postgraduate theses on climate change in the field of education. Using a qualitative approach, the study examined postgraduate studies included in the Higher Education Council National Thesis Center database between 2015 and 2025. The studies included in the research were analyzed using content analysis, and the findings were presented systematically. The research results show that Gazi University has the highest number of postgraduate studies on climate change in the field of education in Turkey; that the majority of studies are prepared in the Mathematics and Science Education departments, specifically in the Science Education discipline; that although there are fluctuations in the number of studies, there has been a significant increase in recent years; that most postgraduate studies are prepared at the Master's level; that most postgraduate studies are prepared in Turkish; that most postgraduate studies are supervised by academics with the title of Professor; that research is generally conducted with a single supervisor; and that middle school students are the most frequently chosen study group. While the content of studies on climate change is often viewed simply as a topic to be conveyed, the effects of various teaching methods on the subject have been studied, focusing on its affective impacts on individuals, such as anxiety, trust, attitudes, and hope, as well as dimensions such as knowledge level, awareness, and misconceptions. The most common methodology used in the studies was quantitative, specifically survey design. The most frequently used data collection tool was the attitude and behavior test/scale. The most frequently used keywords were, in order: climate change, global climate change, environmental education, global warming, awareness, social studies, and climate change education.

Keywords: Climate change, Systematic analysis, Trend research, Climate change in education, Environmental education.

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Eğitimi, esraer.0725@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7268-9586>

** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, halimulas@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9457-1554>

1. Giriş

İklim, “*yeryüzünün herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca yaşanan ya da gözlenen tüm hava koşullarının ortalama özelliklerinin yanı sıra, onların oluşma sıklıklarının zamansal dağılımlarının, gözlenen ekstrem (aşırı, uç) değerlerin, şiddetli olayların ve tüm değişkenlik tiplerinin bireşimi*” olarak tanımlanmaktadır. İklim değişikliği ise, “*iklimin ortalama durumunda ya da onun değişkenliğinde onlarca ya da daha uzun yıllar boyunca süren istatistiksel olarak anlamlı değişimler*” (Türkeş, 2008, s. 27) olarak tanımlanabilir.

İklim değişikliği, çeşitli etmenlerden kaynaklanabilir. Bunlardan biri doğal iç süreçlerdir. Bir diğeri ise dış etmenlerdir. Yani zorlama ile atmosferin gaz dengesinde ya da arazi kullanımındaki insan kaynaklı sürekli etkiler nedeniyle oluşabilir İklim değişikliği kavramı, günümüzün en önemli küresel sorunlardan biri olup insan faaliyetlerinin sonucunda dünyayı saran atmosfere salınan bazı gazların etkisiyle yeryüzü sıcaklığında ve hava olaylarındaki değişimleri karşılamaktadır. Bu değişikliğe neden olan gazlara sera gazı denmektedir. İnsan faaliyetlerine bağlı olarak atmosferde bu gazların birikiminde önemli derecede artışlar ortaya çıkmaktadır. Bu artışa bağlı olarak ortaya çıkan sıcaklık değişimleri ise küresel ısınma olarak ifade edilmektedir. Aslında sera gazları doğal olarak oluşmakta ve bir denge unsuru olarak varlık göstermektedir ancak insan faaliyetlerinin etkisi (dış etki) bu gazların önemli derecedeki artışı sorun teşkil etmektedir. İnsan faaliyetlerinin bariz artış gösterdiği dönüm noktası olarak sanayi devrimi görülmektedir.

Sanayi devrimi ile hammadde ve enerji ihtiyacı artmıştır. Artan ihtiyaçların karşılanabilmesi için doğal kaynakların yoğun bir şekilde kullanılması ve hayvancılık faaliyetleri pek çok çevresel sorunun ortaya çıkmasında etkili olmuştur (Aras & Demirci, 2020). İnsan kaynaklı faaliyetler arttıkça bu sorun büyümüştür. İklim değişikliği ekonomik, askerî teknoloji gibi birçok açıdan dünya ölçeğinde güçlü devletlerin bile tek başına mücadelesiyle başarı sağlayamayacağı bir sorundur. İklim değişikliği küresel düzeyde etkilere sahip bir sorundur ve ülkelerin gelişmişlik düzeyi, coğrafi konumu gibi yönlerden ayırım yapılmaksızın ulusal sınırların ötesinde ekolojik sınırların dikkate alınmasını gerekli kılan bir boyuttur. Başarıya ulaşmak için küresel boyutta mücadele şarttır. Bu sebeple iklim değişikliği ile mücadelede uluslararası toplantılar düzenlenmekte, protokoller ve sözleşmeler imzalanmakta, anlaşmalar yapılmakla birlikte uluslararası örgütler, hükümet dışı örgütler, romanlar, filmler, belgeseller gibi birçok kanalla küresel çapta duyarlılık oluşturulmaya ve çözüme yönelik adımlar atılmaya çalışılmaktadır (Çakır-Sümer, 2022). Bunlarla beraber sorunun etkilerini belirlemek, soruna çözüm önerileri bulmak gibi birçok amaçla çevre bilimleri ve mühendisliği, iklim bilimleri, ekoloji ve biyoloji, ekonomi, politika, sosyal vs. birçok alanda sürekli akademik çalışmalar yürütülmektedir. İklim değişikliği, özellikle 1990’lı yıllardan itibaren bilimsel araştırmaların öncelikli konularından biri hâline gelmiştir. Konu, yalnızca çevre bilimleri ile sınırlı kalmayıp; sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi, hukuk ve sağlık gibi birçok disiplinin kesişim noktasında yer almaktadır (Leiserowitz vd., 2005).

Oldukça geniş bir etki alanı olan iklim değişikliği ile başa çıkabilmede yenilikçi çözümler geliştirmek için farklı disiplinlerden gelen bilgilerin birleştirilmesi önemlidir. Bu sebeple disiplinler arası bir yaklaşımla daha etkili politika, strateji ve çözümler üretmek için gerekli olan farklı bakış açıları ve uzmanlıklar bir araya getirilmelidir (Akbaş & Kırımlı, 2025). İklim değişikliğinin çok boyutlu etkileri dikkate alındığında, çevre bilimleri ile birlikte sosyal bilimler, ekonomi, hukuk, şehir planlama gibi alanlarda daha fazla disiplinler arası araştırmalar teşvik edilmelidir (Türkay-Yozgatlı, 2025). Çevre bilimleri ve mühendisliği alanında sera gazı emisyonlarının kaynaklarına ve azaltma stratejilerine odaklanılmakla birlikte enerji üretimindeki değişiklikler, taşımacılık sektöründeki gelişmeler ve tarım uygulamalarındaki sürdürülebilirlik konuları üzerine çalışmalar yoğunlaşmaktadır. İklim bilimleri alanında yapay zekâ destekli iklim modelleri ve gözleme dayalı analizlerle küresel ısınma sürecini ve dünya genelindeki sıcaklık değişimleri incelenmekle birlikte deniz seviyesinin yükselmesi ve okyanus

sistemlerindeki değişikliklerle ilgili araştırmalar da önemli yer tutmaktadır. Ekoloji ve biyoloji alanında iklim değişikliğinin ekosistemlere ve biyoçeşitliliğe olan etkileri değerlendirilmektedir. Ekonomi ve toplumsal alanlarda iklim değişikliğinin toplumlar üzerindeki sosyal ve ekonomik etkileri değerlendirilmektedir.

İklim değişikliğinin insanlar üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik sağlık sektörü ve göç hareketleri gibi konular üzerine yapılan araştırmalar yapılmaktadır. Politika alanında iklim değişikliği ile mücadele politikaları ve iklim değişikliğinin toplumsal eşitsizliklere ve adaletsizliklere olan etkileri uluslararası düzeyde ele alınmaktadır. Bu araştırmalar, etkili politika oluşturmayı ve sürdürülebilir çözümler geliştirmeyi hedeflemektedir (Akbaş & Kırımlı, 2025). Bu tip araştırmaların yanında literatürdeki çalışmaların eğilimlerini belirlemek, araştırmacılara bir çalışma alanlarıyla ilgili bir harita sunmak üzere çeşitli çalışma alanlarına yönelik sistematik incelemeler, bibliyometrik analizler de yapılmaktadır. Nitekim eğitim, sağlık, mühendislik gibi pek çok farklı disiplinde mevcut bilgi birikimini sentezlemek ve geleceğe ışık tutmak amacıyla bu tür metodolojik yaklaşımların yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir (Akan vd., 2023; Biçer, 2025; Buchheim vd., 1990; Çakmak, 2025; Türkeli vd., 2023; Tough, 2014). Ayrıca her iki yöntemi birlikte kullanan araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir (Akan & Ulaş, 2024a; Akan & Ulaş, 2024b; Bouzembrak vd., 2019; Chua & Annamalai, 2025; Sing & Kunja, 2023; Jiang vd., 2025; Yang vd., 2022). İklim değişikliği özelinde literatür incelendiğinde ise “İklim Değişikliğinin Turizme Etkisini Belirlemeye Yönelik Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili” (Polat vd., 2019), “İklim Değişikliği Muhasebesi Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi” (Karcioğlu & Öztürk, 2023), “İklim Değişikliği ve Kronik Hastalık Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi: Tanımlayıcı Bir Çalışma” (Kes, 2025), “Farklı Disiplinler Açısından İklim Değişikliği Sorunu: Lisansüstü Tezler Üzerinden Bibliyometrik Bir İnceleme” (Çakır-Sümer, 2022), “İklim Değişikliği Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi: Akademik Eğilimler ve Odak Alanları” (Akbaş & Kırımlı, 2025), “Okul Öncesi Eğitim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” (Şahin & Bartan, 2017), “Dijital Eğitim İçin İklim Değişikliği Akademik Çalışmalarının Sistematik Taranması” (Türkay-Yozgatlı, 2025), Gürler ve Gürgen (2024)’in “Küresel İklim Değişikliği ve Eğitim: Türkiye’deki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” literatürdeki eğilimleri belirleme, araştırmacılara harita sunma amacıyla yapılmış çalışmalardan bazılarıdır. Bunların içinde bu araştırmayla yakın ilişkisi olan Gürler ve Gürgen (2024)’in “Küresel İklim Değişikliği ve Eğitim: Türkiye’deki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” çalışması ele alınacak olursa incelenen çalışmalar yapıldığı yıl, üniversite, tez türü, konu, evren/örneklem, araştırma türü, araştırmada kullanılan veri toplama araçları boyutları açısından ele alınmıştır. İlgili araştırmada 2010-2024 yıllarında hazırlanan çalışmalar taranmış olup araştırma kapsamında 48 lisansüstü çalışma incelenmiştir. Bu çalışmada ise 2015-2025 yılları arasında hazırlanan çalışmalar taranmış araştırma kapsamında 74 lisansüstü çalışma incelenmiştir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Lisansüstü çalışmaların;

1. Hazırlandıkları üniversitelere, ana bilim dallarına, bilim dallarına, çalışılan yıllara, düzeylerine (yüksek lisans/doktora), yayınlandıkları dillere, danışman unvanlarına, ikinci danışman bulunma durumuna, örneklem/çalışma grubuna, yaklaşım ve desenlerine, veri toplama araçlarının kullanımına, kullanılan anahtar kelimelerine göre dağılımları nasıldır?
2. Lisansüstü çalışmalarda iklim değişikliği konusunun ele alınışı nasıldır?

Araştırma eğilimleri belirlenirken, belirlenen örneklem araştırma kapsamına dâhil edilen zaman aralığında göstermiş olduğu eğilimler incelenir. Araştırma eğilimlerini belirlemeye yönelik çalışmalar geleceğe yönelik öngörü geliştirmeyi sağlayacağı gibi ilgili disiplinin geçmişteki durumunu ortaya koymaya da yardımcı olur (Ozan & Köse, 2014). Her bilim dalında olduğu gibi, eğitim bilimleri alanında da araştırmacıların çalıştıkları disiplinindeki bilgiye katkıda bulunacak bir öngörüde

bulunabilmesi adına, literatürdeki çalışmaları incelemesi önemlidir (Tavşancıl vd., 2010). Nitel araştırmaların nicel araştırmalar gibi çalışma grubunun tamamına genellemez ve bu durum nitel araştırmaların güvenilirliğini etkileyen bir durumdur ancak aynı konu alanıyla ilgili yapılan nitel araştırmalar birbirinin güvenilirliğini teyit eden bir işlev görmekte ve alan yazınına önceki araştırmaların güvenilirliğini artırıcı bir katkıda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra bu araştırmada iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalardaki eğilimlerin çeşitli yönlerden tespit edilmesini amaçlamıştır. Bu araştırma iklim değişikliğinin eğitim çalışmalarındaki yapısal analizine katkı sunarak araştırmacılar için bir çerçeve oluşturması açısından önemlidir.

2. Yöntem

Bu araştırmada eğitimde iklim değişikliğinin yönelimlerini sistematik bir analizle ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırma sürecine yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Deseni

Sistematik inceleme türünde hazırlanan bu çalışmada Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalardaki eğilimlerin çeşitli yönlerden tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖK Tez Merkezi) veri tabanından detaylı arama yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi sayısal bir değere erişmekten ziyade daha derin ve tematik olarak ortaya konulmuş bir sonuca varmayı olanaklı kıldığından araştırmada nitel yöntemle başvurulmuştur (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırma kapsamında yetmiş dört lisansüstü çalışma sistematik bir şekilde incelenmiştir. Sistematik inceleme, tekrarlanabilir sonuçlar üretmek için belirli adımları izler (Cooper, 2010). İnceleme konusunda, yapılan araştırmaların detaylı, geniş ve objektif kıstaslar ile taranıp, belli dâhil edilme ve hariç tutulma kriterleri kullanılarak, elde edilen bulguların değerlendirildiği güçlü kanıtlar sunabilen bilimsel irdelemelere sistematik inceleme denilmektedir (Karaçam, 2013). Sistematik literatür analizi, sistematik literatür derlemesinden farklı olarak yalnızca literatürü özetlemekle kalmaz; önceden tanımlanmış yöntemlere dayalı sistematik çıkarımlar yaparak bulguları nicel ve/veya nitel olarak analiz eder ve sentezler (Yavuz, 2022).

2.2. Çalışma Grubu

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalardaki eğilimleri çeşitli yönlerden tespit etmek amacıyla ölçüt örnekleme yöntemi izlenmiş araştırma bağlamında belirlenen ölçütler ışığında YÖK Tez Merkezinin veri tabanında tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama gerçekleştirilirken detaylı aramada konu bölümünde “*Eğitim ve Öğretim = Education and Training*” seçeneği seçilmiş, tez durumu için “*Onaylandı*” seçeneği seçilmiş, yıl aralığı olarak 2015-2025 seçilmiş, tez adı bölümüne “*İklim Değişikliği*” yazılarak arama yapılmıştır. Tarama 10.10.2025 tarihinde yapılmış, 2015-2025 yılları arasında, eğitim-öğretim konu alanında, tez adında “*iklim değişikliği*” yer alan, onaylanmış tezlerden listelenen 73 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden 22.01.2026 tarihine kadar kısıtlı olan Karabaş (2025) tez araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bununla birlikte eğitim-öğretim konu alanında listeleme yapılmasına rağmen listelenen (Öztürk, 2021) meteoroloji mühendisliği ana bilim dalında hazırlandığı ve eğitimle ilgili olmadığı için araştırma dışı bırakılmıştır. Erişilebilecek yeni çalışmalar olma ihtimali düşünülerek 15.11.2025 tarihinde aynı aşamalar izlenerek tarama tekrarlanmıştır. Bu süre zarfında yeni eklenmiş olan beş lisansüstü çalışmaya erişilmiştir. Ancak Özdemir’in (2025) 02.03.2026 tarihine kadar ve Gök-Tekin’in (2025) çalışmaları 01.03.2026 tarihine kadar kısıtlı olduğu için bu araştırmaya dâhil edilememiştir. Sonuç olarak araştırma kapsamında YÖK Tez Merkezi veri tabanında erişim sağlanan yetmiş dört lisansüstü çalışma incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında sistematik bir şekilde veri toplamak için araştırmacı tarafından Tez Değerlendirme Formu (TDF) oluşturulmuştur. Lisansüstü çalışmalar incelenirken hazırlanan formdan faydalanılmıştır. Çalışma sürecindeki kodlamalar araştırmacı tarafından farklı zamanlarda tekrarlanmıştır. Ayrıca araştırma kapsamındaki çalışmaların %10'u ikinci bir kodlayıcıya yönlendirilerek incelenip kodlanması sağlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın doküman incelemesi sürecinde İngilizce hazırlanan lisansüstü çalışmalar “Google Translate” ve “Deepl” çeviri araçlarından faydalanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca daha sistematik ve güvenilir inceleme sağlamak amacıyla nitel veri analiz programı olan MAXQDA (2020) programından faydalanılmıştır. Bu programda çalışmanın yapıldığı üniversite, çalışmanın yayınlandığı yıl, ana bilim dalı/bilim dalı, çalışmanın konusuna, çalışmanın anahtar kelimelerine, çalışmanın türüne, çalışmanın örneklemine, çalışmanın yayın diline, çalışmanın yöntem ve desenine, çalışmanın danışmalığını yürüten akademisyenlerin unvanına, çalışmalarda eş danışman bulunma durumuna göre tematik olarak kodlanmış ve içerik analizine tabii tutulmuştur. İçerik analizi, çeşitli materyal veya uygulama grubunun özelliklerini sistematik olarak belirlemeye yönelik değerlendirme veya ön değerlendirme sürecidir (Scriven, 1981, Akt, Yılmaz, 2021). “İçerik analizinde elde edilen verilere önce kod verilir. Kodlama süreci elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, karşılaştırmayı, ilişkilendirmeyi gerektirir. Kodlamanın ardından veriler kavramlarla ifade edilir. Elde edilen kavramlar da bir sonraki aşamada birbirleriyle ilişkili hale getirilerek kategorilere ayrılır.” (Şimşek & Yıldırım, 2013, s.259). Verilerin kodlanması sürecinde verilerin güvenilirliğini kontrol etmek için incelenen çalışmaların yedisi aynı araştırma soruları üzerinden farklı bir uzman tarafından kodlanmıştır. Bu kodlamalardaki uzmanlar arası uyum hesaplanmıştır. Hesaplama yapılırken Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği formül kullanılmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik $[(\text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})) \times 100]$ formülü sonucunda kodlayıcılar arası uyum %98,14 çıkmıştır. Elde edilen veriler ışığında oluşturulan ortak kod ve temalar belirlenmiş gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Kodlayıcılar Arası Uyum Değerleri

Çalışma Kodları	Uyum Miktarı (Na)	Uyuşmazlık Miktarı (Nd)	Uyum Yüzdesi (%)
E22	15	-	100
E29	17	-	100
E39	14	1	93,3
E41	17	-	100
E46	15	1	93,7
E59	15	-	100
E58	18	-	100
Toplam	111	2	98.14

2.5. Araştırma Etiği

Araştırma sürecinde ve raporlama sürecinde etik kurallara uyulmuştur. Alıntılar kaynak gösterilerek verilmiştir. Kaynaklara kaynakçada yer verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın bulgular bölümünde, Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezinin veri tabanında yer alan ve araştırma kapsamındaki lisansüstü çalışmaların analizleri ve elde edilen bulgular bulunmaktadır. Bu bağlamda sırasıyla; lisansüstü çalışmaların hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımı, ana bilim dallarına göre dağılımı, bilim dallarına göre dağılımı, tamamlandıkları yıllara göre dağılımı, düzeyine (yüksek lisans/doktora) göre dağılım, yayın diline göre dağılım, danışman unvanlarına göre dağılımı, iki danışman ile yürütülme durumuna göre dağılımı, örneklemelerine/çalışma gruplarına göre dağılımı, konularına göre dağılımı, yaklaşım ve desenlerine göre dağılımı, veri toplama araçlarının kullanım dağılımı ve kullanılan anahtar kelimelere göre dağılımlarına bu bölümde verilmiştir. Araştırma bulguları, frekans şeklinde tablolaştırılmış ve tablo yorumları yapılmıştır. Lisansüstü çalışmaların hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Lisansüstü Çalışmaların Hazırlandıkları Üniversitelere Göre Dağılımları

Üniversite Adı	Tez Kodu	f	Üniversite Adı	Tez Kodu	f
Gazi Üniversitesi	E1, E2, E33, E45, E54, E74	6	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	E46	1
Boğaziçi Üniversitesi	E11, E13, E15, E63	4	Uşak Üniversitesi	E41	1
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	E37, E44, E62, E70	4	Gümüşhane Üniversitesi	E66	1
Fırat Üniversitesi	E24, E25, E48	3	Trakya Üniversitesi	E39	1
Marmara Üniversitesi	E26, E55, E60	3	Amasya Üniversitesi	E38	1
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	E12, E14, E61	3	Mersin Üniversitesi	E36	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	E5, E16, E65	3	Erciyes Üniversitesi	E35	1
Kastamonu Üniversitesi	E58, E67	2	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	E34	1
Ankara Üniversitesi	E52, E69	2	Akdeniz Üniversitesi	E29	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	E47, E50	2	İstanbul Aydın Üniversitesi	E28	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	E59, E70	2	Bahçeşehir Üniversitesi	E23	1
Pamukkale Üniversitesi	E32, E42	2	Çukurova Üniversitesi	E22	1
Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi	E31, E51	2	Giresun Üniversitesi	E21	1
Bolu Aban İzzet Baysal Üniversitesi	E30, E56	2	Çankiri Karatekin Üniversitesi	E19	1
Aksaray Üniversitesi	2E7, E68	2	Dokuz Eylül Üniversitesi	E18	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	E20, E43	2	Dicle Üniversitesi	E17	1
Hacettepe Üniversitesi	E71, E73	2	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	E10	1
Trabzon Üniversitesi	E40, E72	1	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	E9	1
İstanbul Üniversite	E64	1	Kırıkkale Üniversitesi	E8	1
Afyon Kocatepe Üniversite	E57	1	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	E6	1
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	E53	1	İstanbul Bilgi Üniversitesi	E4	1

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	E49	1	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	E3	1
Toplam					74

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların 44 farklı üniversitede hazırlandığı görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde iklim değişikliğini konu edinen lisansüstü araştırmaların en fazla Gazi Üniversitesi’nde (f=6) yapıldığı; Gazi Üniversitesini ise sırasıyla Boğaziçi Üniversitesi (f=4) ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (f=4), Fırat Üniversitesi (f=3), Marmara Üniversitesi (f=3), Ortadoğu Teknik Üniversitesi (f=3), Necmettin Erbakan Üniversitesi (f=3), Kastamonu Üniversitesi (f=2), Ankara Üniversitesi (f=2), Yıldız Teknik Üniversitesi (f=2), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (f=2), Pamukkale Üniversitesi (f=2), Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi (f=2), Bolu Aban İzzet Baysal Üniversitesi (f=2), Aksaray Üniversitesi (f=2), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (f=2), Trabzon Üniversitesi’nin (f=2) takip ettiği görülmektedir. Araştırma kapsamında ikinci olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların anabilim dallarına göre dağılımı incelenmiştir. Ana bilim dalı incelemesi sırasında çalışma dokümanında yer almayan ana bilim dalı bilgilerine YÖK Tez merkezinden erişilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3*Lisansüstü Çalışmaların Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımları*

Üniversite Adı	Tez Kodu	f
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi	E1, E2, E5, E6, E7, E10, E12, E13, E14, E15, E17, E20, E22, E24, E27, E29, E32, E33, E34, E35, E36, E41, E42, E43, E45, E47, E49, E50, E53, E54, E55, E56, E57, E58, E59, E60, E61, E62, E71	39
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı	E16, E18, E25, E38, E40, E48, E52, E64, E72, E74	10
İlköğretim/Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı	E3, E8, E31, E37, E51, E68	6
Temel Eğitim Anabilim Dalı	E21, E28, E30, E39, E44, E46	6
İlköğretim Ana Bilim Dalı	E63, E65, E67, E69	4
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı	E26, E73	2
Afet Yönetimi Ana Bilim Dalı	E66	1
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı	E70	1
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı	E11	1
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Ana Bilim Dalı	E23	1
Kültürel İncelemeler Ana Bilim Dalı	E4	1
Sosyal Politika Ana Bilim Dalı	E9	1
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı	E19	1

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ana bilim dalında (f=39) hazırlandığı görülmektedir. Bu anabilim dalını sırasıyla Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı (f=6), Temel Eğitim Anabilim Dalı (f=6), İlköğretim Ana Bilim Dalı (f=4), Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı’nın (f=2) takip ettiği görülmektedir. Araştırma kapsamında üçüncü olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların bilim dallarına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir. İnceleme sırasında çalışma dokümanında yer almayan bilim dalı

bilgilerine YÖK Tez merkezinden erişilmeye çalışılmış orada da yer verilmemiş olanlar belirtilmemiştir. Lisansüstü çalışmaların bilim dallarına göre dağılımları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Lisansüstü Çalışmaların Bilim Dallarına Göre Dağılımları

Bilim Dalı	Tez Kodu	f
Fen Bilimleri Eğitimi/ Fen Bilgisi Öğretmenliği/Fen Bilgisi Eğitimi	E3, E7, E12, E14, E17, E24, E27, E29, E32, E34, E35, E36, E37, E41, E42, E47, E49, E50, E53, E54, E56, E58, E60, E61, E62, E65	26
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı	E16, E25, E38E, E40, E48, E52, E64, E72, E74	9
Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı	E1, E2, E5, E33, E45, E59	6
Coğrafya Eğitimi /Öğretmenliği Bilim Dalı	E18, E21, E30, E46, E70	5
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı	E28, E39, E44	3
Kimya Eğitimi Bilim Dalı	E71	1
Okul Öncesi Öğretmenliği	E67	1
Kültürel Çalışmalar Bilim Dalı	E4	1
Bilim Tarihi Bilim Dalı	E13	1
Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı	E11	1
Fizik Öğretmenliği Bilim Dalı	E55	1
Uluslararası ve Karşılaştırmalı Eğitim Bilim Dalı	E26	1
Eğitim Programları ve Öğretim Programı	E73	1
Eğitim Yönetimi ve Planlaması Dalında	E23	1
Belirtilmemiş	E6, E8, E9, E10, E15, E19, E20, E22, E31, E43, E51, E57, E63, E66, E68, E69	16

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Fen Bilimleri Eğitimi bilim dalında (f=26) hazırlandığı görülmektedir. Bu Bilim dalını sırasıyla Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı (f=9), Biyoloji Eğitimi Bilim Dalı (f=6), Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı (f=5) ve Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı’nın (f=3) takip ettiği görülmektedir. Bunlarla birlikte çalışmanın sistem üzerindeki doküman formunda ya da sistemde bilim dalı belirtilmemiş (f=16) çalışmalar olduğu da görülmektedir. Araştırma kapsamında dördüncü olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların bilim dallarına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Lisansüstü Çalışmaların Tamamlandıkları Yıllara Göre Dağılımları

Yıl	Tez Kodu	f
2015	-	0
2016	E63	1
2017	-	0
2018	E64, E65	2
2019	E66, E67, E68, E69, E70, E71	6
2020	E1, E2, E3	3
2021	E4, E5, E52	3

2022	E6, E7, E8, E9, E10, E53	6
2023	E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E18, E19, E20, E21, E22, E23, E54	14
2024	E24, E25, E26, E27, E28, E29, E30, E31, E32, E33, E34, E35, E36, E37, E38, E39, E40, E55, E56, E59, E60, E61	22
2025	E41, E42, E43, E44, E45, E46, E47, E48, E49, E50, E51, E57, E58, E62, E72, E73, E74	17

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla hazırlandığı yılın (taramanın yapıldığı tarih itibarıyla) 2024 yılı (f=22) olduğu görülmektedir. 2024 yılını sırasıyla 2025 yılı (f=17), 2023 yılı (f=14), 2022 yılı (f=6), 2019 yılı (f=6), 2020 yılı (f=3), 2021 yılı (f=3), 2018 yılı (f=2), 2016 yılı (f=1) takip ettiği görülmektedir. Bununla birlikte araştırmanın tarih aralığı olarak seçilen 2015 yılında ve 2017 yılında lisansüstü çalışma hazırlanmadığı görülmektedir. Araştırma kapsamında beşinci olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların düzeyine (yüksek lisans/doktora) göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

Lisansüstü Çalışmaların Düzeyine (Yüksek Lisans/Doktora) Göre Dağılımları

Düzy	Tez Kodu	f
Yüksek Lisans	E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E18, E19, E20, E21, E22, E23, E24, E25, E26, E27, E28, E29, E30, E31, E32, E33, E34, E35, E37, E38, E39, E40, E41, E42, E43, E44, E45, E46, E47, E51, E52, E53, E54, E55, E56, E57, E58, E59, E60, E61, E62, E63, E65, E66, E67, E68, E69, E70, E71, E72, E73	68
Doktora	E36, E48, E49, E50, E64, E74	6

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Yüksek Lisans düzeyinde (f=68), hazırlandığı görülmektedir. Doktora düzeyinde (f=6) ise oldukça az çalışma hazırlandığı görülmektedir. Araştırma kapsamında altıncı olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların yayın dillerine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Lisansüstü Çalışmaların Yayın Diline Göre Dağılımları

Yayın Dili	Tez Kodu	f
Türkçe	E1, E2, E3, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E16, E17, E18, E19, E20, E21, E22, E23, E24, E25, E26, E27, E28, E29, E30, E31, E32, E33, E34, E35, E36, E37, E38, E39, E40, E41, E42, E43, E44, E45, E46, E47, E48, E49, E50, E51, E52, E53, E54, E55, E56, E57, E58, E59, E60, E62, E64, E65, E66, E67, E68, E69, E70, E71, E72, E73, E74	66
İngilizce	E4, E11, E12, E13, E14, E15, E61, E63	8

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Türkçe olarak (f=66), hazırlandığı İngilizce olarak (f=8) hazırlanan lisansüstü çalışmaların ise oldukça az olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında yedinci olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların danışman unvanlarına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8*Lisansüstü Çalışmaların Danışman Unvanlarına Göre Dağılımları*

Unvan	Tez Kodu	f
Dr.Öğretim Üyesi/ Yard. Doç	E6, E13, E63, E10, E15, E16, E19, E24, E28, E41, E44, E53, E56, E68, E70	15
Doçent	E3, E8, E9, E18, E20, E21, E25, E32, E33, E38, E39, E43, E46, E48, E49, E54, E58, E60, E62, E65, E66, E67, E69	23
Profesör	E1, E2, E4, E5, E7, E11, E12, E14, E17, E22, E23, E26, E27, E29, E30, E31, E34, E35, E36, E37, E40, E42, E45, E47, E50, E51, E52, E55, E57, E59, E61, E64, E71, E72, E73, E74	36

Tablo 8 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Profesör (f=36) unvanına sahip akademisyen danışmanlığında yürütüldüğü, Profesör unvanına sahip danışman sayısını sırasıyla Doçent (f=23) unvanına sahip danışmanların ve Doktor Öğretim Görevlisi (f=15) danışman sayısının takip ettiği görülmektedir. Araştırma kapsamında sekizinci olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların eş danışmanla yürütülme durumuna göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9*Lisansüstü Çalışmaların İki Danışman ile Yürütülme Durumuna Göre Dağılımları*

İkinci danışmanla çalışılma durumu	Tez Kodu	f
Var	E1, E18, E49, E71	4
Yok	E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E19, E20, E21, E22, E23, E24, E25, E26, E27, E28, E29, E30, E31, E32, E33, E34, E35, E36, E37, E38, E39, E40, E41, E42, E43, E44, E45, E46, E47, E48, E50, E51, E52, E53, E54, E55, E56, E57, E58, E59, E60, E61, E62, E63, E64, E65, E66, E67, E68, E69, E70, E72, E73, E74	70

Tablo 9 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla tek danışmanla (f=70) yürütüldüğü eş danışmanla yürütülen çalışma sayısının (f=4) oldukça az olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında dokuzuncu olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların örnekleme/çalışma grubuna göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10*Lisansüstü Çalışmaların Örneklemine/Çalışma Gruplarına Göre Dağılımları*

Çalışma grubu/Örneklem	Tez Kodu	f
Ortaokul öğrencileri	E3, E8, E11, E12, E14, E15, E20, E25, E27, E34, E37, E41E, E43, E45, E47, E49, E50, E51, E53, E56, E58, E61, E65, E68, E74	26
Öğretmen adayları	E1, E5, E10, E13, E18, E22, E24, E29, E31, E32, E33, E36, E38, E39, E40, E48, E54, E55, E59, E60, E62, E63, E72	21
Öğretmenler	E6, E17, E35, E42, E30, E46, E52, E57, E66, E73	9
Öğretim programı/Müfredat	E16, E21, E26, E69, E71, E73	6
Okul öncesi öğrencileri	E19, E28, E44, E67	4
İlkokul öğrencileri	E30, E9	2
Lise öğrencileri	E70, E7	2
Ders kitabı	E69, E73	1
Veliler	E30	1

Diğer	E4, E23, E16, E2	4

Tablo 10 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda örneklem olarak en fazla ortaokul öğrencilerinin (f=26) tercih edildiğini ortaokul öğrencilerini sırasıyla Öğretmen adayları (f=21), Öğretmenler (f=9), Öğretim programı/Müfredat (f=6), Okul öncesi öğrencileri (f=4), İlkokul öğrencileri (f=2), Lise öğrencileri (f=2) ve ders kitabının (f=2) takip ettiği görülmektedir. Araştırma kapsamında onuncu olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Lisansüstü Çalışmalarda İklim Değişikliği Konusunun Ele Alınış Biçimlerine Göre Dağılımı

	Tez kodu	f
Bilişsel duyuşsal boyutlar ve davranış tespiti	E6, E9, E10, E12, E13, E14, E18, E22, E23, E24, E25, E29, E38, E40, E42, E44, E51, E52, E53, E54, E56, E59, E61, E63, E65, E66, E68, E72	28
Uygulamalar ve etki araştırmaları	E3, E7, E8, E11, E15, E28, E30, E32, E33, E36, E41, E43, E45, E47, E49, E50, E55, E58, E60, E62, E67, E70	22
Görüş İnceleme	E4, E5, E20, E27, E35, E39, E42, E46, E56, E72, E73	11
Öğretim Programları ve çeşitli dokümanlar inceleme	E16, E21, E26, E69, E71, E73	6
İlişki İnceleme	E37, E48, E57	3
Öğretim Tasarımı/ Model Oluşturma	E19, E31, E64, E74	4
Diğer	E1, E2, E17, E34	4

Tablo 11 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda en fazla mevcut durumun tespitine yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu incelemelerde en fazla bilişsel duyuşsal boyutlar ve davranış tespiti (f=28) gerçekleştirildiği görülmektedir. Görüş tespiti yapılan (f=11) çalışmaların birinde (E72) bilişsel ve duyuşsal boyutlar arasındaki ilişkilerin, bir diğerinde doküman incelemeye (E73) de yer verildiği görülmektedir. Aslında uygulamalar ve etki araştırmalarına dâhil edilen çalışmaların birçoğunda nicel verileri açıklamak, desteklemek vb. amaçla öğrenci, öğretmen adayı ve öğretmenlerden görüş alınmıştır ancak her iki grupta da koduna yer verilen çalışmaların asıl amaçları bu değişkenleri incelemektir. Ayrıca bilişsel ve duyuşsal boyutlar arasındaki ilişkilerin (f=3) incelendiği az sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Mevcut çeşitli yöntem/uygulamalar ve etkilerinin (f=22) araştırıldığı çalışmaların Yeni bir yöntem/model önerisi ortaya koyan (f=4) çalışmalardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında onuncu olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların yaklaşım ve desenlerine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12*Lisansüstü Çalışmaların Yaklaşım ve Desenlerine Göre Dağılımları*

Yaklaşım	Desen	Tez Kodu	f
Nitel	Durum Çalışması	E3, E26, E30, E39, E40, E44, E52, E55, E56	9
	Literatür/Doküman inceleme	E4, E16, E21, E26, E69, E71, E73	7
	Olgubilim	E20, E27, E28, E35, E46, E53, E73	7
	Özel durum çalışması	E31, E51	2
	Eylem Araştırması	E19, E74	2
	Tam deneysel	-	0
	Zayıf yarı deneysel	E1, E11, E13, E25, E32, E43, E60	7
	Yarı deneysel	E8, E15, E47, E58, E64, E67	6
	Korelasyonel araştırma	E57, E61	2
Nicel	Tarama	E2, E9, E10, E12, E14, E18, E22, E23, E24, E29, E37, E38, E41, E59, E65, E63, E66, E68	18
	Paralel	E17, E33, E50, E70	4
	Üçleme	E7	1
Karma	Sıralı açıklayıcı/açımlayıcı	E36, E42, E45, E48, E54	5
	Açıkça belirtilmemiş	E34, E49, E62, E72	4
Belirtilmemiş		E5	

Tablo 12 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla nicel (f=33) yaklaşımla yürütüldüğü ve en fazla tercih edilen desenin tarama (f=17) deseni olduğu görülmektedir. İkinci olarak en fazla nitel yaklaşımla (f=27) yürütülen durum çalışmasının (f=9) tercih edildiği en az ise karma yaklaşımla (f=14) yürütülen çalışma olduğu bu yaklaşımda en fazla tercih edilen desenin açıklayıcı (f=5) desen olduğu görülmektedir. Ayrıca karma yaklaşımla tasarlandığı ifade edilmesine rağmen hangi desene göre yürütüldüğü ifade edilmemiş (f=4) çalışmalarla birlikte araştırma süreci anlatılmasına rağmen hangi yöntem ve desene göre yürütüldüğüne yer verilmeyen (f=1) çalışma olduğu da görülmektedir.

Araştırma kapsamında on ikinci olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda veri toplama araçlarının kullanımına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13*Lisansüstü Çalışmalarda Veri Toplama Araçlarının Kullanım Dağılımı*

Veri Toplama Aracı	Tez Kodu	f
Ölçek	E1, E7, E8, E10, E10, E10, E11, E11, E12, E13, E14, E15, E17, E18, E22, E23, E23, E23, E24, E24, E29, E29, E29, E32, E32, E33, E36, E37, E37, E38, E42, E42, E42, E43, E43, E45, E47, E48, E48, E48, E49, E49, E50, E54, E54, E57, E57, E57, E58, E60, E60, E60, E60, E61, E62, E62, E62, E62, E62, E65, E65, E72, E74	64
Test	E1, E15, E34, E49, E50, E50, E52, E56, E58, E59, E61, E64, E64, E68, E74	15
Görüşme Formu	E3, E6, E7, E15, E17, E19, E20, E25, E26, E27, E28, E30, E30, E30, E31, E35, E36, E40, E44, E45, E46, E49, E50, E51, E52, E53, E54, E56, E60, E67, E72, E73, E74	33
Alternatif değerlendirme araçları (akran/özdeğerlendirme)	E3, E3, E7, E8, E11, E13, E15, E19, E19, E28, E28, E31, E32, E36, E50, E52, E55, E55, E62, E70, E74	

formu, kavram haritaları, günlükler vs.)	
Kişisel Bilgi Formu	E10, E13, E14, E15, E18, E33, E37, E38, E61, E63
Dokümanlar	E4, E16, E16, E17, E17, E21, E26, E69, E69, E71, E73, E73
Anket	E2, E5, E32, E34, E39, E41, E60, E63, E65, E66

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları 7 genel başlıkta değerlendirilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde lisansüstü çalışmalarda en fazla kullanılan veri toplama aracının ölçek (f=64) olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla görüşme formu (f=33), alternatif değerlendirme araçları (f=21), test (f=15), dokümanlar (f=12), kişisel bilgi formu (f=10) ve anket (f=10) takip etmektedir. Birçok çalışmada birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı için tabloda tekrar eden çalışmalar yer almaktadır.

Araştırma kapsamında on üçüncü olarak eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların yaklaşım ve desenine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14

Lisansüstü Çalışmaların Anahtar Kelimelere Göre Dağılımları

Anahtar Kelime	Tez Kodu	f
İklim Değişikliği	E1, E2, E5, E8, E12, E16, E18, E19, E20, E21, E23, E24, E26, E28, E29, E33, E34, E36, E37, E38, E40, E44, E46, E49, E56, E61, E62, E64, E67, E71, E73, E74	32
Küresel İklim Değişikliği	E3, E9, E14, E17, E22, E25, E27, E32, E35, E41, E42, E43, E50, E51, E52, E53, E54, E58, E59, E60, E66, E70	22
Çevre Eğitimi	E8, E21, E30, E37, E42, E43, E49, E62, E64, E65, E71	11
Küresel Isınma	E5, E7, E8, E10, E18, E20, E23, E34, E57, E64	10
Farkındalık	E9, E22, E29, E32, E33, E41, E49, E54, E57, E59	10
Sosyal Bilgiler	E16, E21, E25, E38, E64, E72, E74	7
İklim Değişikliği Eğitimi	E4, E47, E55, E64, E69, E72, E73	7
Ortaokul Öğrencileri	E20, E41, E25, E27, E37, E53	6
İklim Okuryazarlığı	E19, E24, E37, E42, E43, E69	6
Tutum	E10, E42, E49, E61, E65	5
Çevre	E5, E18, E23, E65, E67	5
Sosyobilimsel Konular	E3, E24, E40, E68	4
Argümantasyon	E3, E55, E68	3
Fen Bilimleri	E21, E38, E60	3
Öğretmen Adayları	E33, E38, E48	3
Sürdürülebilir Kalkınma	E48, E56, E65	3
Örnek Olay Yöntemi	E43, E47, E51	3
Bilgi Düzeyi	E29, E41, E57	3
Okul Öncesi	E28, E44, E67	3
Fen Bilimleri Öğretmenleri	E6, E17, E35	3
Sera Etkisi	E8, E34, E64	3
Fen Bilimleri Eğitimi	E8, E51	2

Kavram Yanılgıları	E34, E61	2
Kaygı	E29, E32	2
Görüş	E27, E41	2
Çevre Sorunları	E27, E53	2
Bilgi	E10, E42	2
Davranış	E10, E57	2
Sosyal Bilgiler Eğitimi	E16, E69	2
Fen Bilimleri Öğretmen Adayları	E22, E62	2
İklim Krizi	E4, E39	2
Afet/ler	E66, E31	2
Program Geliştirme	E64, E73,	2
İklim	E73, E74	2
Yer verilmemiş	E13, E15	2

Araştırma kapsamında incelenen 74 lisansüstü çalışmanın 72 tanesinde anahtar kelimeye yer verilmişken 2 tanesinde (danışmanları aynı) anahtar kelimelere yer verilmediği görülmüştür. Anahtar kelimeler bakımında incelenen 72 lisansüstü çalışmada birbirinden farklı 167 anahtar kelime, toplamda ise 312 anahtar kelime tespit edilmiştir. Anahtar kelime sayısı fazla olduğundan ikiden daha az tekrar eden kelimelere tabloda yer verilmemiştir. Tablo açıklamasında ise sadece en fazla tekrar eden ilk beş anahtar kelimeye yer verilmiştir. Tablo 14 incelendiğinde Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda anahtar kelime olarak en fazla iklim değişikliğine ($f=36$), yer verildiği görülmektedir. Bunu takip eden anahtar kelimeler sırasıyla; küresel iklim değişikliği ($f=22$), çevre eğitimi ($f=11$), küresel ısınma ($f=10$), farkındalık ($f=10$), sosyal bilgiler ($f=7$), iklim değişikliği eğitimi ($f=7$) takip etmektedir.

Araştırma kapsamında sadece bir kez kullanıldığı için tabloda yer verilmeyen 127 anahtar kelime tespit edilmiştir. Bu anahtar kelimelerden iklim değişikliğinin kavram alanına giren anahtar kelimelerin yanında (*Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, afet riski azaltma eğitimi, sürdürülebilir kalkınma eğitimi, iklim değişikliği algıları, çok fonksiyonlu tarım okuryazarlığı, yenilenebilir enerji kaynakları, küresel iklim değişikliği algısı, iklim değişikliği endişesi ölçeği, iklim değişikliği endişesi, ekolojik vatandaşlık, çevre eğitimi ve iklim değişikliği, çevre dostu davranış, afet eğitimi, empati, çevre bilinci, geri dönüşüm, sıfır atık, afet filmleri, çevreye yönelik tutum, birleşmiş milletler iklim değişikliği çerçeve sözleşmesi, yenilenebilir enerji kaynakları, yakıtlar, iklim değişikliği öğretimi, iklim değişikliği bilgisi, iklim eğitimi, iklim değişikliği farkındalığı*) araştırmada etkisi araştırılan yöntem/model adı, araştırma kapsamında ortaya konulan model/tasarım/uygulamanın adı, araştırmanın örnekleme/çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmanın yürütüldüğü yöntemin adı, araştırmada ölçülen özellikler gibi araştırmayı çeşitli yönlerden yansıtan anahtar kelimelere de yer verildiği tespit edilmiştir. Bu anahtar kelimeler; *ilköğretim programları, coğrafya öğretiminde kavram edinimi, karma araştırma yöntemi, yapılandırmacı öğrenme, Frayer modeli, sosyal bilgiler ders kitapları, inanç yanlılığı, informal muhakeme, ilköğretim öğretmenleri, yenilenmiş Bloom taksonomisi, fen ve teknoloji, STEM eğitimi, akran ve öz değerlendirme, kariyer seçimi, fen başarısı, cinsiyet, zamansal uzaklık, mekânsal uzaklık, mekânsal yakınlık, alfa kuşağı, akademik başarı ve kalıcı öğrenme, motivasyon, istasyon tekniği, ortaokul öğretmeni, kelime ilişkilendirme testi, fizik eğitimi, sosyobilimsel sorunlar, AIR epistemik biliş modeli, epistemik biliş, okuryazarlık, konu alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi, eleştirel düşünme becerileri, eleştirel düşünme, sistemsel düşünme becerileri, öz düzenleme becerileri, kavramsal öğrenme, değerler eğitimi, değer, FCL, future classroom lab, dijital sınıf, yenilikçi sınıf, geleceğin sınıfı, geleceğin sınıf laboratuvarı, akıl yürütme, argüman düzeyi, informal muhakeme*

biçimleri, okul öncesi öğretmen adayı, erken çocukluk eğitimi, çocuk hakları, endişe düzeyi, öğretimde dijital oyunlar, eleştirel düşünme becerisi, kavram yanılgısı temelli öğretim, aşılama kuramı, fenomenoloji, fen öğretimi, öğretmen adayı, fen bilimleri öğretmen adayı, animasyon filmi, bilgi, deniz kaplumbağası, tasarım odaklı düşünme, olgubilim, eğitimde drama, öğretim programı, ders kitabı, fen bilgisi öğretmen adayı, hayat bilgisi, 8. sınıf, tematik öğretim yaklaşımı, okul öncesi eğitim, fen bilimleri dersi öğretim programı, fen bilimleri dersi, Birleşmiş Milletler, sosyal politika, lojistik regresyon, ilköğretim öğrencileri, eğitim, çocuk, probleme dayalı öğrenme, lise 9. sınıf öğrencileri, argümantasyon etkinlikleri, öğretmen görüşleri, biyoloji eğitimi, ekososyal politika, eğitim politikası, argüman tabanlı sorgulayıcı araştırma, multi profesyonel, eğitim ihtiyacı, mesleki eğitim, yaşam bilimleri, mobil öğrenme, memnuniyet, kullanılabilirlik, ders kitapları, öğretim programları, ilköğretim programları, ortaokul, disiplinler arası öğretim programı, aday öğretmendir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların çeşitli değişkenler açısından eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yürütülen çalışmadan elde edilen sonuçlar aşağıda değerlendirilmiştir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla hazırlandığı üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Koçoğlu ve Gökalep (2021) tarafından küresel ısınma alanında yapılan lisansüstü çalışmaların incelendiği çalışmada da küresel ısınma ile ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesi’nde hazırlandığı sonucuna ulaşılmış ve bu durum eğitim fakültesinin köklü olmasına ayrıca akademik kadro yönünden güçlü olmasına bağlanmıştır. Bunlara ek olarak öğretim görevlilerinin güncel ve önemli konuları çalışma eğiliminde oldukları da düşünülebilir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla matematik ve fen bilimleri eğitimi ana bilim dalının fen bilimleri eğitimi bilim dalında hazırlandığı ikinci olarak Türkçe ve sosyal bilimler eğitimi anabilim dalının sosyal bilgiler eğitimi bilim dalında hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum iklim değişikliği konusunun Fen bilimleri ve Sosyal bilgiler derslerinde kazanım olarak yer almasından kaynaklanmış olabilir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışma sayılarında dalgalanmalar olsa da son 2023- 2024 yıllarında ciddi bir artış gözlenmiştir. Türkay-Yozgatlı (2025) çalışmasında özellikle 2020 sonrası yıllarda yayın sayısındaki belirgin artışı, küresel çevre politikaları, sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve pandemi sonrası artan ekolojik farkındalıkla ilişkilendirmiştir. Gürler ve Gürgen (2024) ise İklim değişikliğinin Türkiye’deki tez çalışmalarına yansımalarını değerlendirirken, YÖK Tez Merkezi’nde bu alanda kayıtlı tezlerin 2010 yılından itibaren yer almaya başladığı 2017 yılında eğitim alanında iklim değişikliğine yönelik hiçbir tez çalışması bulunmazken, 2019 yılında önceki yıllara göre belirgin bir artış yaşanmış ve ardından hızlı bir düşüş gerçekleştiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu düşüşün tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 pandemisinin akademik çalışmaları pandemi konularına yönlendirmesine bağlamışlardır. Aynı şekilde bu çalışmada da 2017 yılında herhangi bir tez çalışmasına rastlanmamış olup 2018 (f=2) yılından sonra 2019 yılında (f=6) artışın ardından 2020 ve 2021 Yıllarında (f=2) düşüş gözlenmiştir. Çalışmalardaki bu dalgalanmalar benzerlik göstermektedir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Yüksek Lisans düzeyinde hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Gürler ve Gürgen (2024) de YÖK Tez Merkezi’ndeki doktora tezlerinin oldukça az sayıda olduğunu tespit etmiştir. Bu durum yüksek lisans düzeyinde lisansüstü öğrenci alımlarında yüksek lisans kontenjanının doktora kontenjanından sayıca daha fazla olmasından kaynaklanabilir. Kaymak vd. (2025) ise eğitimde yapay

zekâ konulu lisansüstü çalışmalarda doktora tezlerinin sayıca daha az olmasını doktora tezlerinin daha uzun süreli olmasına ve derinlemesine araştırmalar gerektirmesine bağlamıştır.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili incelenen lisansüstü çalışmaların sadece %10.8’lik bir kısmının İngilizce olarak hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız ve Durmuşçelebi (2013) çalışmalarında Türkiye’nin kendine özgü dil öğretim programı ve yönteminin olmamasından dolayı yurtdışına uygulanan programları kendi öğrencilerinin yapısına uygunluğunu değerlendirmeden olduğu gibi alması vb. sebeplerle yabancı dil öğrenme ve öğretmede başarısız olduğunu ifade etmişlerdir. Yabancı dil öğretiminde ve öğreniminde genel olarak sorunlar olsa da doktora eğitimine başlamanın ön şartlarından biri belli düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmaktır. Belli bir noktaya kadar bu edinimi gerçekleştirebilmiş bireyler için lisansüstü eğitimde yabancı dil eğitimi dersleri her bölüm için zorunlu dersler arasına alınabilir ya da üniversiteler bünyesinde ücretsiz yabancı dil kursları açılması gibi destekleyici adımlar atılabilir. Akademik çalışmaların yabancı dilde hazırlanması yaygınlaşması açısından önemlidir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla Profesör unvanına sahip akademisyenler tarafından danışmanlığının yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum akademik tecrübenin araştırma alanının eğilimi konusunda öngörü geliştirilmesine bağlanabileceği gibi ilgili kişilerin çalışmalarıyla diğer araştırmacıların çalışma eğilimine yön verdiklerini de düşündürebilir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların eş danışmanla yürütülme oranının oldukça düşük (%5.4) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eş danışmanla yürütülen çalışmalar danışman ve eş danışmanların çalışma alanları incelendiğinde (E49) kodlu çalışmada danışmanın Eğitim, Kimya, Organik Kimya, Organik Reaksiyon Mekanizmaları, Temel Bilimler araştırma alanlarında çalıştığı eş danışmanın ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Eğitimi, Eğitim bilimleri, Eğitim araştırma alanlarında çalıştığı; ilköğretim programlarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından, çevre eğitimi ve iklim değişikliği boyutunda incelendiği (E71) kodlu çalışmada danışman araştırma alanlarının Sosyal ve Beşeri Bilimler, Eğitim, Ortaöğretim Fen ve Mat. Alanları Öğretmenliği olduğu eş danışman da aynı şekilde Sosyal ve Beşeri Bilimler, Eğitim, Ortaöğretim Fen ve Mat. Alanları Öğretmenliği alanlarında çalıştığı görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik endişe düzeylerinin tespit edildiği (E18) kodlu çalışmada danışmanın araştırma alanının Sosyal ve Beşerî Bilimler olduğu eş danışmanın ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojisi Eğitimi araştırma alanında çalıştığı görülmüştür. İklim değişikliğinin sağlık üzerine etkilerini öğretmek amacıyla mobil uygulama geliştirerek uygulanabilirliğinin test edildiği (E1) kodlu çalışmada danışmanın biyoloji eğitimi alanında görev yaptığı görülmüştür ancak kurumdan ayrıldığı için akademik veri sisteminde araştırma alanlarına erişim sağlanamamıştır. Eş danışmanın ise sosyal ve beşerî bilimler, kitle iletişimi ve araçları, iletişim bilimleri, radyo, sinema ve televizyon araştırma alanlarında çalışma yürüttüğü görülmüştür. Eş danışman uygulamasında genel olarak disiplinler arası çalışmalarda uzman desteğine ihtiyaç duyulan alandan öğretim görevlisinin desteği ile çalışma yürütülmektedir. (E1) kodlu çalışmada bu durum açıkça gözlemlenirken diğer çalışmalarda eş danışman tercihlerinin sebepleri hakkında çıkarımda bulunulamamıştır.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda örneklem/çalışma grubu olarak en fazla ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Koçoğlu ve Gökalp (2021) tarafından küresel ısınma alanındaki lisansüstü tezlerde örneklem grubu olarak en çok (f-9) öğretmen adaylarının tercih edildiği tespit edilmiştir. Makalelerdeki eğilimi araştıran (Alper & Gülbahar, 2009; Arık & Türkmen, 2009; Ozan & Köse 2014) inceledikleri makalelerde örneklem grubu olarak dikkate değer bir farkla lisans öğrencilerinin tercih edildiğini tespit etmişlerdir. Bu durumu lisans öğrencileriyle çalışmanın kolay olmasına ve örneklemin ulaşılabilir olmasına

bağlamışlardır. Diğer çalışma gruplarıyla az sayıda çalışma olmasını ise bilimsel araştırmalar için gerekli izin alma süreçlerinin Türkiye’de uzun ve zor olmasına bağlamışlardır. Fazlıoğulları ve Kurul (2012) da eğitim bilimleri alanındaki doktora tezlerini inceledikleri araştırmalarında tezlerin çoğunun yükseköğretim öğrencilerine yönelik olduğunu tespit etmişlerdir. İnceleme konusu olan akademik çalışmaların makale ve doktora tezleri olmasından dolayı araştırmacılar için kolay ulaşılabilir örneklerin lisans öğrencileri olduğu düşünülebilir. Ancak bu araştırmada incelenen lisansüstü çalışmaların çok büyük bir bölümü yüksek lisans derecesinde çalışmalardır. Ayrıca büyük çoğunluğu Fen bilimleri ve sosyal bilgiler bilim dalında yürütülmüşlerdir. Dolayısıyla araştırmacıların da yine kolay örneklemekten dolayı ortaokul öğrencilerini tercih ettiklerini düşünmek mümkündür. Bilindiği üzere yüksek lisans düzeyinde öğrenci iken akademisyen olabilenlerin sayısı oldukça azdır. Ayrıca izin alma süreçleri günümüzde (<https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/>) online olarak başlatılıp kısa sürede sonuçlanmaktadır. İlgili çalışmaların 2009 ve 2012 yıllarında bu yoruma ulaşmaları ise normaldir.

Akbaş ve Kırımlı (2025) çalışmalarında Türkiye’de iklim değişikliği alanında yapılan akademik çalışmaların odaklandığı konuları; İklim değişikliği etkileri ve risk analizi, sürdürülebilirlik ve iklim politikaları, İklim değişikliği uyum stratejileri, yerel ve bölgesel etkilerin incelenmesi, İklim değişikliği ve çevre politikaları, İklim değişikliği ve tarım, İklim değişikliği ve su kaynakları yönetimi, İklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri, İklim değişikliği ve enerji politikaları, İklim değişikliği ve denizcilik olarak sıralamıştır. Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda ise konu bakımından en fazla bilişsel duyuşsal boyutlar ve davranış tespitine yönelik araştırmalar yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim çalışmalarında iklim değişikliği konusunun sadece aktarılması gereken bir konu olarak görülüp konunun öğretime yönelik çeşitli yöntemlerin etkileri çalışılmakla birlikte kişiler üzerindeki endişe, güven, tutum, umut gibi duyuşsal etkilerini ya da konuyla ilgili bilgi düzeyi, farkındalık, kavram yanılgıları gibi boyutlar da ele alınmıştır. Kısacası eğitim alanında asıl hedef öğrenme ve öğretme süreçleri olarak görülmüş ve iklim değişikliği konusunu öğretme ve bu durumun kişilere çeşitli yönlerden yansıma durumunun tespit edilmesine odaklanılmıştır. Benzer şekilde Gürler ve Gürgen de Eğitim alanında YÖK Tez Merkezi’ndeki tez konularını; bilgi düzeyi ve farkındalığı, öğrenci algı ve görüşleri, etki analizi ve uygulamalar, tutum ve davranışlar, öğretim programları ve çeşitli dokümanlar şeklinde sıralamıştır. Sınıf içi uygulamalar ve deneysel çalışmalarla iklim değişikliğinin bilgi, beceri, tutum, davranış ve kalıcılık gibi çeşitli açılardan değerlendirilmesi, geleceğin yetişkinlerinde gerekli farkındalığın oluşturulması açısından büyük önem taşımaktadır (Gürler & Gürgen, 2024). Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin başlıca sebebi insan faaliyetleri olduğu için toplumun bahsi geçen konularla ilgili farkındalık, bilgi, tutum ve davranışları oldukça önemlidir. Toplumun her kesimine çevrenin önemi, çevre sorunları ve çözümlerine yönelik eğitimlerin verilmesi bireylerin küçük yaştan itibaren bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Pınar & Yakışan, 2017).

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmaların en fazla nicel (f=33) yaklaşımlardan tarama (f=18) deseninin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak, Arık ve Türkmen (2009), Erdem (2011), araştırmaları kapsamında inceledikleri makalelerin Gürler ve Gürgen (2024) ise inceledikleri tezlerin büyük çoğunluğunda nicel tarama yöntemlerine başvurulduğu sonucuna ulaşmışlardır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama metodunun en belirgin özelliği var olan bir durum ya da olayı olduğu şekliyle tanımlamasıdır (Çepni, 2009; Kuzu, 2013) Herhangi bir müdahale yapılmıyor olması ve betimlenecek değişkenlerin (örneğin; gelişim özellikleri, oy verme davranışları, tutum, farkındalık vb.) tek seferde ölçülüyor (Büyüköztürk, 2018) olmasından bilimsel çalışmalarda daha sık tercih edildiğini söylemek mümkündür. Sözbilir ve Kutu (2008) da araştırmalarda çoklu veri toplama araçlarının kullanılması ve çoklu yöntem araştırmalarına başvurma araştırmaları geçerlik ve güvenilirlik açısından olumlu yönde etkileyeceği gibi daha kaliteli araştırmalar ortaya çıkaracağını

belirtmiştir. Bu bağlamda karma araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmalara yönelmenin akademik anlamda daha verimli çalışmalar ortaya çıkmasına katkı sağlayabileceği düşünülebilir.

Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarından en fazla tercih edilen veri toplama aracının tutum ve davranış testi/ölçeği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Koçoğlu ve Gökalp (2021), Ozan ve Köse (2014) araştırmalarında veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçek/anketlerin kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Erdem (201) araştırma sonucunda makalelerde büyük oranda “dereceleme ölçeklerinin” kullanıldığını ikinci olarak da en çok anketlerin kullanıldığını tespit etmiştir. Benzer sonuca ulaşan Sert vd. (2012) inceledikleri araştırmalarda veri toplama aracı olarak çoğunlukla anketlerin tercih edilmesinin en temel nedeni olarak, daha çok kişiye ulaşılabilmesi ve bu yöntemle veri toplama sürecinin uygulama süresi ve uygulama maliyeti bakımından daha ekonomik olmasına bağlamışlardır. Ayrıca en çok ölçek/anket kullanılmasının bir diğer sebebi çoğunlukla tarama türünde araştırmaların yapılmasıdır.

Anahtar kelime analizi çalışma konusunun literatürdeki alt boyutlarını ortaya koyması açısından önemlidir. İklim Değişikliği Araştırmalarının Akademik Eğilimler ve Odak Alanlarını araştıran Akbaş ve Kırımlı (2025) araştırmalarında sürdürülebilirlik, iklim politikaları ve uyum stratejileri gibi anahtar kelimelerin öne çıktığı sonucuna ulaşmışlardır. Eğilim analizi sonuçlarına göre, merkezde yer alan iklim değişikliği kavramına yakın konumda, yönetim, iklim adaleti, uyum, sürdürülebilirlik, dirençlilik, göç, sosyal adalet, iklim yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma kavramları bulunmaktadır. Türkiye’de eğitim konu alanında iklim değişikliğiyle ilgili lisansüstü çalışmalarda anahtar kelime analizi yapılan bu çalışmada ise en fazla yer verilen anahtar kelimelerin sırasıyla iklim değişikliği, küresel iklim değişikliği, çevre eğitimi, küresel ısınma, farkındalık, sosyal bilgiler, iklim değişikliği eğitimidir. Gürler ve Gürgen (2024) incelenen tezlerde en çok tekrar eden anahtar kelimelerin küresel iklim değişikliği, çevre eğitimi, küresel ısınma, iklim değişikliği, çevre, iklim değişikliği eğitimi kavramları olduğunu tespit etmişlerdir. Makale içeriğinin anahtar kelimelerle desteklenmesi, araştırmanın erişilebilirliğini artırarak okuyuculara ulaşmasını sağlamakta ve bilimsel etkinin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Gürler & Gürgen, 2024). Eğitim alanında küresel ısınma çalışmalarında anahtar kelimelerin daha farklı kavramları karşıladığı görülmektedir. Bu durum disiplinden disipline konuların ne kadar farklı boyutlarıyla ele alındığını göstermektedir. Disiplinler arası çalışmaların herhangi bir konuya birçok yönden ışık tutacak olması açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla disiplinler arası çalışmaların teşvik edilmesi konu ve kavram alanları farklı bakış açılarıyla derinlemesine incelenmesi önerilebilir.

5. Kaynakça

- Akan, E., & Ulaş, H. (2024a). Digital storytelling research in education: Bibliometric and systematic analysis. *Pamukkale University Journal of Education*, 62, 330-360. <https://doi.org/10.9779/pauefd.1432331>
- Akan, E., & Ulaş, H. (2024b, 8-10 November). *An overview of research on reading skills: A review based on bibliometric and content analysis* [Sözlü bildiri]. Karadeniz 17th International Conference on Social Sciences, Rize.
- Akan, E., Er, E., & Ulaş, A. H. (2023). Meta-synthesis analysis of trend researches in the field of teaching Turkish to foreigners. *International Journal of Language Academy*, 12(1), 196-218. <http://doi.org/10.29228/ijla.75043>
- Akbaş, İ., & Kırımlı E. N. (2025). İklim değişikliği araştırmalarının bibliyometrik analizi: Akademik eğilimler ve odak alanları. *Politik Ekonomik Kuram*, 9(1), 80-106. <https://doi.org/10.30586/pek.1548258>

- Alper, A., & Gülbahar, Y. (2009). Trends and issues in educational technologies: A review of recent research in TOJET. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 8(2), 124-135.
- Aras, B. B., & Demirci, K. (2020). İklim değişikliğinin insan sağlığı üzerindeki psikolojik etkileri. *Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 77-94.
- Arık, R. S., & Türkmen, M. (2009, 1-3 Mayıs). Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Antalya.
- Biçer, İ. (2025). Sağlık sektöründeki stratejik değişim çalışmalarının bibliyometrik analizi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 28(2), 293-320. <https://doi.org/10.61859/hacettepesid.1560640>
- Bouzembrak, Y., Klüche, M., Gavai, A., & Marvin, H. J. (2019). Internet of Things in food safety: Literature review and a bibliometric analysis. *Trends in Food Science & Technology*, 94, 54-64. <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2019.11.002>
- Buchheim, M. A., Nickrent, D. L., & Hoffman, L. R. (1990). Systematic analysis of Sphaeroplea (CHLOROPHYCEAE) 1. *Journal of Phycology*, 26(1), 173-181. <https://doi.org/10.1111/j.0022-3646.1990.00173.x>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel F., 2020. *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (29. baskı). Pegem.
- Çakır-Sümer, G. (2022). Farklı disiplinler açısından iklim değişikliği sorunu: lisansüstü tezler üzerinden bibliyometrik bir inceleme, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1660-1673.
- Çakmak, R. (2025). Sağlık sektöründe oyunlaştırma ile ilgili yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 16(46), 487-501. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1492121>
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (Genişletilmiş 4.baskı). Celepler.
- Cooper, Harris M. (2010). *Research Synthesis and Meta-analysis: A Step-by-step approach*. Sage.
- Chua, H.W., & Annamalai, N. (2025). A bibliometric analysis and systematic review in AI chatbots in language teaching and learning. *International Journal of Technology in Education (IJTE)*, 8(2), 274-331. <https://doi.org/10.46328/ijte.1035>
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Fazlıoğulları, O., & Kurul, N. (2012). Türkiye’deki eğitim bilimleri doktora tezlerinin özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24) 43-75.
- Gök-Tekin, A. (2025). Ortaokul öğretmenlerinin küresel ısınma konusunda bilgi düzeyleri ile iklim değişikliğine yönelik farkındalıklarının incelenmesi (Tez No. 970561) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürler, A., & Gürgen, G. (2024) Küresel iklim değişikliği ve eğitim: Türkiye’deki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *TÜCAUM 2024 Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*. <https://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2024/12/TM-03-Aygul-Gurler-44-60.pdf> adresinden 10.11.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.

- Jiang, C., Xin, H., Liu, Y., & Han, Y. (2025). Cuproptosis as a therapeutic target in cancer: A systematic review and bibliometric analysis of the research landscape. *Frontiers in Oncology*, 15, 1566986. <https://doi.org/10.3389/fonc.2025.1566986>
- Karabaş, A. (2025). *Ortaokul öğrencilerinin çevre, küresel ısınma, iklim değişikliği, su ve sürdürülebilir çevre ile ilgili farkındalıkların belirlenmesi* (Tez No. 957185) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *DEUHYO ED*, 6(1), 26-33.
- Karcıoğlu, R., & Öztürk, S. (2023). İklim değişikliği muhasebesi araştırmalarının bibliyometrik analizi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 23(70), 23-44. <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1250638>
- Kaymak, A., Zorlu, Y., & Zorlu, F. (2025). Eğitimde yapay zekâ alanında Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(Özel Sayı), 141-162. <https://doi.org/10.19171/uefad.1611131>
- Kes D. (2025). İklim değişikliği ve kronik hastalık üzerine yapılan araştırmaların bibliyometrik analizi: Tanımlayıcı bir çalışma. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 435-444. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.1473050>
- Koçoğlu, E., & Gökalp, L. (2021). Türkiye’de küresel ısınma alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizi: Bir meta sentez çalışması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26 (46), 129-142. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.927150>
- Kuzu, A. (2013). Araştırmaların planlanması. A. A. Kurt (Edt.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (ss. 19-45). Anadolu Üniversitesi.
- Leiserowitz, A. A., Kates, R. W., & Parris, T. M. (2005). Do global attitudes and behaviors support sustainable development? *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 47(9), 22–38. <https://doi.org/10.1080/00139157.2005.10524444>
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage.
- Ozan, C., & Köse, E. (2014) Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Araştırma Eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4/1, 116-136.
- Özdemir, M. (2025). *İklim değişikliği farkındalığına yönelik hazırlanan infografiklerin ve bu infografiklere yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi* (Tez. No970978) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, R. (2021) *İklim değişikliğini ne kadar iyi biliyoruz?* (Tez No. 689047) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Pınar, E., & Yakışan, M. (2017). İlkokul öğrencilerinin çevre kavramları ile ilgili çizimlerinin analizi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 97-113. <https://doi.org/10.24315/trkefd.366693>
- Polat E., Düzgün E., & Yeşiltaş M. (2019). İklim değişikliğinin turizme etkisini belirlemeye yönelik hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(EkSayı), 240-249.
- Scriven, M. (1981). *Evaluation thesaurus* (3rd ed.). Edgepress.

- Sert, G., Kurtoğlu, M., Akıncı, A., & Seferoğlu S. (2012, 1-3 Şubat) *Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: bir içerik analizi çalışması*. Akademik Bilişim Konferansı, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Singh, D., & Kunja, S. R. (2023). Consumer behaviour in gamified environment: A bibliometric and systematic literature review in business and management area. *Acta Informatica Pragensia*, 12(2), 439-467. <https://doi.org/10.18267/j.aip.221>
- Sözbilir, M., & Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education* [Special issue], 1-22 https://www.researchgate.net/publication/253739474_Development_and_Current_Status_of_Science_Education_Research_in_Turkey
- Tavşancıl, E., Çokluk, Ö., Çıtak, G. G., Kezer, F., Yıldırım, Ö. Y., Bilican, S. (2010). *Eğitim bilimleri enstitülerinde tamamlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesi (200–208)*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu. <https://dspace.ankara.edu.tr/server/api/core/bitstreams/91c09506-5dee-4184-a20a-078ab4898536/content> 30.11.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Tough, D. F. (2014). Systematic analysis of immunodeficiency. *Nature Immunology*, 15(12), 1097-1098. <https://doi.org/10.1038/ni.3029>
- Türkey-Yozgatlı, M. (2025). Dijital eğitim için iklim değişikliği akademik çalışmalarının sistematik taranması. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 4(1) 39-53.
- Türkeli, E., Pınar, S., & Türkeli, S. (2023). Sağlık sektöründe paydaş analizine yönelik sistematik derleme. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 9(3), 347-360.
- Türkeş M., (2008). Küresel iklim değişikliği nedir? Temel kavramlar, nedenleri, gözlenen ve öngörülen değişiklikler. *İklim Değişikliği ve Çevre*, (1) 26-37 <https://dergipark.org.tr/en/pub/idec/article/450247>
- Yang, F. Q., Li, X., Ge, F., & Li, G. (2022). Dust prevention and control in China: A systematic analysis of research trends using bibliometric analysis and Bayesian network. *Powder Technology*, 411, 117941. <https://doi.org/10.1016/j.powtec.2022.117941>
- Yavuz, N. (2022). Sosyal bilimlerde sistematik literatür analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51) 347-360. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1134606>
- Yıldız, S., & Durmuşçelebi, M. (2013). Türkiye’de yabancı dil öğrenme-öğretme problemine ilişkin yapılan çalışmaların derlemesi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(5) 7-24.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Genişletilmiş baskı). Seçkin.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde sistematik derleme, meta değerlendirme ve bibliyometrik analizler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1457-1490. <https://doi.org/10.33206/mjss.791537>

EK- İncelenen Çalışmalar

- E1: Aydoğan, E. (2020) *İklim değişikliğinin sağlık üzerine etkilerine yönelik bir mobil uygulama tasarımı ve uygulamanın kullanılabilirliği* (Tez No. 650583) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E2: Akay Çelik, S. D. (2020) *Yaşam bilimleri profesyonellerinin iklim değişikliğinin sağlık etkileri konusunda eğitim ihtiyaçlarının tespiti* (Tez No. 609116) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E3: Çak, D. (2020) *Argüman tabanlı sorgulayıcı araştırma etkinlikleri ile küresel iklim değişikliği konusunun öğretiminde öğrencilerin argümanlarının ve görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 637905) [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E4: Arık Akyüz, B. M. (2021) *Cultural studies master's degree program preparing education for the climate crisis: critical overview of national k-12 climate change education policy in Turkey based on key informants' opinions* (Tez No. 722554) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E5: Özdemir, M. M. (2021) *İklim değişikliğinin yol açtığı çevresel sorunlar hakkında biyoloji öğretmen adaylarının görüşlerinin saptanması* (Tez No. 686386) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E6: Parmak, H. (2022) *Fen bilimleri öğretmenlerinin iklim değişikliği bilgisi ve iklim değişikliği öğretimine yönelik görüşleri* (Tez No. 766477) [Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E7: Oktay, S. (2022) *Argümantasyona dayalı etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin küresel ısınma ve iklim değişikliğine yönelik görüşlerine ve argüman kurma becerilerine etkisi* (Tez No. 750698) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E8: Erdoğan, E. M. (2022) *5E Öğrenim modeli ile zenginleştirilmiş probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin küresel ısınma ve iklim değişikliği konusundaki tutumlarına etkisi* (Tez No. 755740) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E9: Çalışır, E. (2022) *İlkokul öğrencilerinin küresel iklim değişikliği farkındalığının analizi* (Tez No. 758447) [Yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E10: Umurhan, B. (2022) *Öğretmen adaylarının küresel iklim değişikliğine ilişkin bilgi, tutum ve davranışlarının incelenmesi* (Tez No. 739167) [Yüksek lisans tezi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E11: Paksoy, İ. (2023) *Using immersive virtual reality in climate change education* (Tez No. 815724) [Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E12: Öztürk, Ö. (2023) *Investigating alpha generation individuals' awareness toward climate change* (Tez No. 786576) [Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- E13: Özyazıcı, G. (2023) *College students' plausibility perceptions about global climate change* (Tez No. 880655) [Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E14: Aslan, Ş. İ. (2023) *Revisiting young students' perceptions of global climate change in relation to psychological variables* (Tez No. 846197) [Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E15: Kara Zorluoğlu, D. (2023) *Using a stem education approach with a computational tool: the impact on students' computational thinking skills and understanding of climate change* (Tez No. 813344) [Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E16: Genç, Z. (2023) *Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin sosyal bilgiler öğretim programı ilgili kazanım, değer ve becerileri bakımından değerlendirilmesi* (Tez No. 801951) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E17: Narin, Y. (2023) *8.sınıf fen bilimleri dersi küresel iklim değişikliği konusunun öğretimine yönelik ihtiyaç analizi* (Tez No. 839988) [Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E18: Sanlı, V. (2023) *Üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik endişe düzeyleri: Buca eğitim fakültesi örneği* (Tez No. 829936) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E19: Sabancı, H. (2023) *Okul öncesi eğitimde tematik öğretim yaklaşımıyla iklim okuryazarlığı bağlamında iklim değişikliği eylem araştırması* (Tez No. 778025) [Yüksek lisans tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E20: Nişancı, S. (2023) *8. Sınıf öğrencilerinin küresel ısınma ve iklim değişikliği hakkındaki görüşleri* (Tez No. 831480) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E21: Melikoğlu Meriç, E. (2023) *Türkiye'deki ilkökul mihver dersler öğretim programlarında çevre eğitimi ve iklim değişikliği: özel amaç, beceri ve kazanımların incelenmesi* (Tez No. 814493) [Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E22: Karagöz, D. (2023) *Fen bilimleri öğretmen adaylarının küresel iklim değişikliği hakkındaki farkındalıklarının belirlenmesi* (Tez No. 860326) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E23: Tunç, A. (2023) *Okul yöneticilerinin küresel iklim değişikliğine ilişkin bilgi, tutum ve davranışların incelenmesi* (Tez No. 793671) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E24: Kırılmazkaya, K. (2024) *Fen bilgisi öğretmen adaylarının iklim değişikliği farkındalığı ve sosyo bilimsel konulara yönelik tutumlarının incelenmesi* (Tez No. 876642) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E25: Kara, N. (2024) *Sosyal bilgiler eğitiminde ortaokul öğrencilerinin iklim değişikliğine yönelik algılarının dijital ortamda afet filmleri örneği ile incelenmesi* (Tez No. 872906) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- E26: Yılmaz Akyıldız, Y. (2024) *Uluslararası ve karşılaştırmalı eğitim bilim dalı Türk ve İngiliz ders kitaplarında iklim değişikliği konusunun sunumu: karşılaştırmalı bir analiz* (Tez No. 871169) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E27: Yaşar, N. (2024) *Ortaokul öğrencilerinin küresel iklim değişikliği hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 869162) [Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E28: Gökdoğan, İ. O. (2024) *Erken çocukluk döneminde eğitimde drama ile bütünleştirilmiş iklim okur yazarlığı programının çocukların iklim değişikliği kavramı hakkındaki görüşlerine etkisi* (Tez No. 866917) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E29: Tez Duman, B. (2024) *Öğretmen adaylarının iklim değişikliğine yönelik bilgi düzeyleri, farkındalık ve kaygılarının incelenmesi* (Tez No. 864842) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E30: Albayrak Kalender, G. (2024) *Çevre, şehircilik ve iklim değişikliği bakanlığı sıfır atık projesinin ilkökul öğrencileri, velileri ve sınıf öğretmenleri üzerine yansımaları Ankara ili Kızılcahamam ilçesi örneği* (Tez No. 861673) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E31: Aras, S. (2024) *Küresel iklim değişikliğinin neden olduğu afetler konusunda tasarım odaklı düşünmenin kullanılması* (Tez No. 857310) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E32: Çiyancı, Ü. (2024) *Deniz kaplumbağaları hakkında verilen eğitimin fen bilgisi öğretmen adaylarının küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalık ve kaygı düzeylerine etkisi* (Tez No. 876091) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E33: Yüksek, A. C. (2024) *Biyoloji öğretmen adaylarının iklim değişikliğine yönelik farkındalıkları: bir yakınsayan paralel karma yöntem araştırması* (Tez No. 922588) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E34: Uysal Atalay, B. (2024) *Küresel ısınma ve iklim değişikliği konusuna ilişkin bilgi düzeyleri ve kavram yanlışları tanı testi geliştirilmesi* (Tez No. 920874) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E35: Kaya, Y. (2024) *Fen bilimleri öğretmenlerinin küresel iklim değişikliğine ilişkin görüşleri* (Tez No. 901449) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E36: Çetinkaya, Ç. (2024) *İklim değişikliği hakkında bilgi aşılmasının fen bilimleri öğretmen adaylarının yanlış bilgiye karşı direnç kazanımına ve eleştirel düşünme becerisine etkisi* (Tez No. 899734) [Doktora tezi, Mersin Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E37: Servan, M. (2024) *Ortaokul öğrencilerinin iklim okuryazarlığı düzeyleri ile iklim değişikliğine yönelik endişe durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 889262) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- E38: Öz, S. (2024) *Üniversite öğrencilerinin küresel iklim değişikliğine yönelik farkındalıklarının incelenmesi* (Tez No. 893855) [Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E39: Aksüt Baydar, G. (2024) *Okul öncesi eğitim öğretmen adaylarının iklim değişikliğine dair fikirlerinin çocuk hakları bağlamında incelenmesi* (Tez No. 889064) [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E40: Tosun, F. (2024) *Öğretmen adaylarının iklim değişikliği sosyobilimsel konusuna yönelik informal muhakeme biçimleri ve argüman düzeyleri* (Tez No. 881689) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E41: Girgin, E. (2025) *Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi öğretim programı'nın ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin küresel iklim değişikliğiyle ilgili görüşlerine, bilgi düzeylerine ve farkındalıklarına etkisi* (Tez No. 941842) [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E42: Budak, E. (2025) *Fen bilimleri öğretmenlerinin küresel iklim değişikliğine yönelik bilgi, tutum ve davranış düzeyleri ile öğretimine yönelik görüşleri* (Tez No. 944722) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E43: Mutlu, M. (2025) *Örnek olay öğretim yönteminin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin küresel iklim değişikliği bilgilerine ve iklim okuryazarlıklarına etkisi* (Tez No. 930374) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E44: Belgrat, F. (2025) *Okul öncesi dönem çocuklarının iklim değişikliğine ilişkin akıl yürütmelerinin incelenmesi* (Tez No.) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E45: Kızılışıkoğlu, F. (2025) *21. Yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında future classroom lab (fcl) modeli: çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi örneği* (Tez No. 955283) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E46: Topal, M. F. (2025) *İlkokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ile iklim değişikliği arasındaki ilişkiye dair görüşlerinin incelenmesi* (Tez No. 922971) [Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E47: Türe Coşguner, Z. (2025) *Örnek olay yönteminin 8. Sınıf öğrencilerinde iklim değişikliği endişesine etkisi* (Tez No. 956241) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E48: Kuruyer, D. (2025) *Öğretmen adaylarının küresel iklim değişikliği farkındalığı, sürdürülebilir kalkınma farkındalığı ve ekolojik vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkinin modellenmesi* (Tez No. 953973) [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E49: Arabacı, S. (2025) *Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinde kullanılan artırılmış gerçeklik uygulamasının etkilerinin incelenmesi* (Tez No. 947514) [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E50: Karayol, S. S. (2025) *Sistemsel düşünme odaklı küresel iklim değişikliği modülünün geliştirilmesi ve harmanlanmış eğitimle uygulanması: sistemsel düşünme becerileri, kavramsal öğrenme ve öz-düzenleme becerileri* (Tez No. 954040) [Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- E51: Tanaş, H. (2025) *Örnek olay yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen küresel iklim değişikliği konusunun öğretiminde öğrencilerin eleştirel düşünme süreçlerinin incelenmesi* (Tez No. 922479) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E52: Budak, U. (2021) *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel iklim değişikliği hakkındaki pedagojik alan bilgilerinin karşılaştırılması* (Tez No.705824) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E53: Toprak, İ. (2022) *Ortaokul öğrencilerinin küresel iklim değişikliği algıları* (Tez No.730753) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E54: Ünal, E. (2023) *Öğretmen adaylarının yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik okuryazarlıkları ve küresel iklim değişikliği farkındalıklarının incelenmesi* (Tez No.821320) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E55: Güteryüz, D. S. (2024) *Amaçlar, idealler, güvenilir süreçler (AIR) modelinin iklim değişikliği bağlamında fizik öğretmeni adaylarının epistemik bilişlerine etkisinin incelenmesi* (Tez No.871219) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E56: Demir, T. (2024) *Ortaokul öğrencilerinin iklim değişikliği bağlamında çok fonksiyonlu tarım okuryazarlığına yönelik bilişsel yapıları ve görüşleri* (Tez No.897715) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E57: Güneş, H. (2025) *Ortaokul öğretmenlerinin küresel iklim değişikliği hakkında bilgi düzeylerin, davranış ve farkındalıklarına etkisinin incelenmesi* (Tez No.951354) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E58: Ulukanlı, M. (2025) *Küresel iklim değişikliği konusundaki istasyon tekniği destekli öğretimin motivasyon, akademik başarı ve kalıcılığa etkisi* (Tez No.951934) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E59: Atılğan, D. (2024) *Öğretmen adaylarının küresel iklim değişikliği konusundaki farkındalıkları* (Tez No.904250) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E60: Özkara, G. (2024) *Küresel iklim değişikliği ve etkileri konulu animasyon filmlerin fen bilimleri öğretmen adaylarının farklı öğrenme ürünlerine etkisi* (Tez No.906492) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E61: Gürbüz Poyraz, E. (2024) *Middle school students' misconceptions and attitudes toward climate change* (Tez No.914683) [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E62: Enön, M. (2025) *İklim değişikliği konusunda hazırlanan STEM temelli etkinliklerin farklı değişkenlere yönelik etkisinin incelenmesi* (Tez No.965448) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E63: Ceyhan, G. Y. (2016) *Pre-service teachers' plausibility perceptions of global climate change: the role of cognitive, behavioral and personal variables* (Tez No.429979) [Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- E64: Barak, B. (2018) *Dünyada ve Türkiye’de iklim değişikliği eğitiminin incelenmesi ve bir eğitim modeli önerisi* (Tez No.621080) [Doktora tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E65: Şeker, S. (2018) *İlköğretim 7-8. Sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliğine yönelik tutum ve davranışları* (Tez No.528864) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E66: Akbulut, M. (2019) *Bir afet olarak küresel iklim değişikliği ve ilköğretim öğretmenlerinin iklim değişikliği farkındalığının incelenmesi: Gümüşhane ili örneği* (Tez No.557387) [Yüksek lisans tezi, Gümüşhane Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E67: Maviş Demircioğlu, C. (2019) *Beş yaş çocuklarına uygulanan iklim değişikliği programının çocukların iklim değişikliği kavramı hakkındaki görüşlerine etkisi* (Tez No.559671) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E68: Ölger, N. (2019) *Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin iklim değişikliği konusundaki informal muhakemelerinin incelenmesi* (Tez No.549080) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E69: Demir, H. (2019) *2018 Sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında iklim değişikliği* (Tez No.582995) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E70: Kardaş, M. (20219) *Freyer modeline dayalı ders planının küresel iklim değişikliğinin kavramsallaştırılması sürecine etkisi* (Tez No.583655) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E71: Aktaş, F. (2019) *İlköğretim programlarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından, çevre eğitimi ve iklim değişikliği boyutunda incelenmesi* (Tez No.583736) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E72: Uzun, B. (2025) *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iklim değişikliği hakkındaki farkındalıkları ve iklim değişikliği eğitimine yönelik görüşleri* (Tez No.969753) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E73: Gümüştepe, B. (2025) *İklim değişikliği eğitiminin ilköğretim programlarına, ders kitaplarına yansımaları ve öğretmen görüşleri üzerine bir inceleme* (Tez No.969567) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- E74: Karaaslan, H. (2025) *Ortaokul düzeyinde disiplinler arası iklim değişikliği öğretim programının geliştirilmesi* (Tez No.942954) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.